

KITEKINTÉS

AZ ÁTFOGÓ TÁRGYKÖRI OSZTÁLYOZÁS (Broad System of Ordering; BSO)

DIENES GEDEONNÉ

A BSO¹, amelyet magyarul Átfogó Tárgyköri Osztályozási* rendszernek neveztek el, a tudományok és ismeretek egészére kiterjedő tárgyleíró nyelv**, pontosabban osztályozási rendszer és egy világméretű információs hálózat számára készült.

A tudományos információs központok egységes hálózatának gondolata a hatvanas években merült fel először. Nyilvánvaló, hogy az ilyen hálózathoz tartozó információs tagközpontoknak biztosítani kell a hozzáférést a többi tagközpont információs bázisához. Ezzel kapcsolatban mindjárt két alapvető probléma merült fel. Az egyik, hogy az ötvenes évek második felében a különböző számítógépes rendszerek fejlődésével párhuzamosan már számtalan ellenőrzött kulcsszójegyzék és teaurusz látott napvilágot, melyeket a különböző rendszerekben különböző hatékonysággal használtak, de logikai felépítésükben nem sok a közös vonás. A másik probléma, hogy ezek a központok igényeiknek megfelelően az egyes tárgyköröket a legváltozatosabb tárgyleíró nyelven fogalmazták meg, és így az egyes információkereső nyelvek közvetlen egységesítésének gondolatát már kezdetben ki kellett zárni.

Az egységes információkereső nyelv létrehozására az UNESCO és a Tudományos Egyesületek Nemzetközi Tanácsa, az International Council of Scientific Unions (ICSU) 1967-ben kutatási tervet fogadott el, melynek keretében létrehozták az Indexelési és Osztályozási munkacsoportot. Ez a Munkacsoport kiindulásként elfogadta a kapcsolódónyelv (switching language***) koncepcióját, és feladatul tűzte ki annak megvizsgálását, hogy a létező osztályozási rendszerek és információkereső nyelvek közül alkalmas-e valamelyik e feladat betöltésére. Az Aslib**** Kutatási Osztálya D.C. Vickery vezetésével összehasonlító tanulmányt készített erről a kérdésről², melyben megállapították, hogy a rendelkezésre álló angol nyelvű osztályozási rendszerek, ill. információkereső nyelvek egyike sem alkalmas e feladat betöltésére, ide értve az ETO-t is.

*Lásd Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom 1980/154–156. tételek.

**A BSO-szabályzatban a "tárgyleíró nyelv" (subject indication language) az információkereső (indexelő) nyelv, az osztályozási rendszer, az ellenőrzött kulcsszavak, tárgyszavak és egyéb kifejezések jegyzékének és a teaurusz fogalmának általánosítását képviseli.

***A Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom 1980/156 tételében az "összekötő nyelv" kifejezést használják.

****Aslib, 1924-ben alakult angol kutatóintézet, mely a könyvtárak, az információgyűjtés, szétsugárzás és visszakeresés kérdéseivel foglalkozik.

A világ tudományos információs rendszeréről 1971-ben készített UNISIST*-tanulmányban leszögezik, hogy "nem a tudomány és technika minden ágazatában érvényes egyetemes információkereső nyelv kidolgozása a cél³", hanem olyan átfogó kategória-rendszer – szuperstruktúra – létrehozása, mely megkönnyíti az információcserét az egyes dokumentumbázisok között. A FID 1972. évi budapesti konferenciájára benyújtott UNESCO-tanulmány már pontosabban körvonalazza a BSO jellemzőit:

1. A BSO legyen a "sekély indexelés" (shallow indexing) eszköze, melynek célja, hogy nagy információs tömböket lehessen segítségével elkülöníteni és a különböző tudományos és ágazati rendszerek között továbbítani, melyek esetleg különböző természetes nyelvet használnak.

2. Olyan rendszer legyen, mely magában foglalja a tudomány és technika minden területét.

3. Legyen rugalmas, hogy lépést tudjon tartani a tudományok és technika rohamos fejlődésével és alkalmas arra, hogy könnyen és gyorsan karbantartsák.

4. Struktúrája legyen egyszerű, hogy a különböző információs rendszerek könnyen és nagyobb anyagi ráfordítás nélkül alkalmazhassák.

5. Olyan osztályozási rendszer legyen, melyet mind a számítógépi, mind a kézi információs rendszerekben könnyen használhassanak.

A budapesti konferencia után megalakult FID/SRC** Munkacsoport keretében kezdődtek el a rendszer kiépítésének munkálatai, melyeket 1974-től az ún. BSO Panel folytatott.

A fogalomtár meghatározása

A felveendő fogalmak körét mennyiségi, hierarchikus és nyelvészeti szempontból próbálták behatárolni. Mennyiségileg a felveendő fogalmak számát 1975-ben kb. 2000-re tervezték. A kiépített BSO harmadik átdolgozott kiadása 1978-ban körülbelül 4000 fogalmat ölelt fel. Ezzel szemben az *ETO 18. teljes német kiadása* 80 000 fogalmat foglal magába, tehát a BSO tömbjei hússzorosan átfogóbbak az ETO-nál.

A felveendő fogalmak körének hierarchikus és nyelvészeti körülhatárolásáról sok vita folyt az évek folyamán az egyes munkacsoportokban; végül is arra a megállapodásra jutottak, hogy e két szempont nem lehet döntő a fogalmak összegyűjtésében és kiválasztásában.⁴ Az előbbi, a hierarchia – pontosabban: a tárgykörök hierarchiaszintjének rögzítése egymáshoz képest – ugyanis a tudományok fejlődése miatt állandóan változik, a nyelvészeti szempont pedig mindig valamelyik természetes nyelvhez (angol, német stb.) kapcsolódna, és ez a különböző nyelvek struktúrájának függvényévé tenné a rendszer szóanyagának kiválasztását.

*UNISIST: akronim kifejezés, mely a kivitelezhetőségi tanulmányt (feasibility study) és ajánlásainak megvalósítására javasolt programot jelzi (ahogy azt az UNISIST Synopsis . . . Unesco, Paris, 1951, V. oldal 2. lábjegyzete meghatározza).

**SRC, Subject Field Reference Code = Tárgyköri Hivatkozási Kód

A BSO-ba felveendő fogalmak tartalmi körülhatárolására a legmegfelelőbbnek az látszott, hogy a feltételezett felhasználókat érdeklő tárgyköröket, tudományágakat tekintik a rendszer építőköveinek. A Munkacsoport úgy határozott, hogy a főbb másodlagos információszolgáltatók által feldolgozott témaköröket, tudományágakat veszik először számba. Főbb információszolgáltatóknak a következőket tekintik:

- olyan szervezeteket, dokumentációs intézményeket, amelyek rendszeresen speciális információkat szolgáltatnak,
- referáló és/vagy indexelő szolgáltatásokat,
- információs gyűjteményeket: könyvtárakat, adatbankokat,
- egyetemi és főiskolai tanszékeket.

Ha bármely fenti szervezet, bármilyen speciális témakörben működik, akkor azt a témakört a Munkacsoport véleménye szerint fel kell venni a BSO-ba, mégpedig az adott szakmai intézmény téma-hierarchiájának első szintjéig bezárólag. Ez a BSO rendszerén belül természetesen bizonyos aránytalanságokhoz vezetett. Pl. úgy tűnik, hogy a 480–489 Sport, Játékok szakcsoporton belül – más szakcsoportokkal összehasonlítva – túl részletes a bontás. Ennek oka az, hogy ez meglehetősen sok szervezett információs forrással rendelkezik, különösen a Szovjetunióban és a többi szocialista országban.

Előfordult, hogy fontos témakörök, tárgykörök nem rendelkeztek másodlagos információszolgáltatással: ilyenkor a Munkacsoport úgy határozott, hogy az adott fontos témát ennek ellenére felveszi a BSO témái közé.

Szógyűjtés, strukturálás és visszacsatolás

Miután a Munkacsoport eldöntötte a BSO-ba felveendő tárgyköröket, következett a rendszer kialakítása, mely négy fő munkaszakaszra bontható: 1.) Szógyűjtés a kiválasztott információs forrásokból; 2.) A kiválasztott fogalmak közötti összefüggések elemzése a szemantikai ellenőrzés, majd a BSO struktúrájának kialakítása céljából; 3.) A fenti két tevékenység logikai folyamatában mutatkozó zavaró tényezők kimutatása a fejlesztés és a munkát támogató intézmények tájékoztatása céljából; 4.) A BSO potenciális felhasználóitól érkező visszacsatolás biztosítása.

Szógyűjtéshez a Munkacsoport a következő főbb forrásokat választotta ki: (a) Az ismeret- és tudományterületek *I. Dahlberg* által 1973-ban a Német Dokumentációs Társaság (Deutsche Gesellschaft für Dokumentation) számára összeállított rendező rendszere⁵, mely 5000 – főleg német – szakkifejezést tartalmazott természetes nyelvi formában; (b) a kettősponos osztályozási rendszer ellenőrzött és strukturált fogalmai; (c) az ismeret- és tudományterületeknek UNESCO által összeállított ajánlott nomenklatúrája⁶; (d) az Európai Közösségek Bizottsága számára *H. Leno* által összeállított osztályozási rendszere⁷; (e) az OECD számára összeállított makrotezaurusz⁸, és (f) a *P. Pinxter* által a hollandiai Eindhoven Technical University számára készített tezaurusz⁹.

Mint azt már fentebb említettük, a felhasznált szójegyzékeknek csak egy része volt ellenőrzött és strukturált, és ezért a szemantikai ellenőrzés munkáját is el kellett végezni, főként a szinonimák kiszűrése érdekében. Ennél a munkánál az asszociatív fogalmi elemzés, a cluster-elemzés módszerét használták.

A szögyűjtést követte a fogalmak elsődleges, durva csoportosítása. A Munkacsoport tisztában volt azzal, hogy ezt a munkát előre meghatározott séma szerint kell elvégezni, de annak nem kell okvetlenül a BSO végleges rendszerének lenni. Végül is az objektum-tartományok I. Dahlberg által javasolt⁵ "héjszerkezetét" választották, melyet az alábbiakban ismertetünk.

Fogalmak elsődleges, durva tárgyköri csoportosítása

Tartomány (Komplexitási szint)	Első szintű tárgyköri fogalmak
1. Számok, jelek, méretek, struktúrák	logika, matematika, statisztika, rendszerkutatás, kibernetika, szervezéstudomány, szabványosítás
2. Anyag: atomok, molekulák, vegyületek	fizika, atomfizika, kristálytan; kémia, fizikai kémia, kémiai technológia; elektrotechnika, mérés- és szabályozástechnika; anyagkutatás, anyagvizsgálat
3. Világűr, föld	csillagászat, asztrofizika, asztronautika; geológia, ásványtan, kőzettan, geofizika, geokémia, meteorológia, hidrológia, kozmográfia, bányászat és kohászat, geodézia, földrajz, talajtan, szennyeződés
4. Növények, Állatok	biológia, paleontológia, mikrobiológia, botanika, állatorvostan, állattenyésztés, ökológia, mezőgazdaság, erdészet, élelmezés/élelmiszertechológia, biofizika, biokémia
5. Ember	antropológia, humánbiológia, elméleti orvostudomány, gyakorlati orvostudomány, gyógyszerészet, egészség-, jólét- és biztonságügy, pszichológia, oktatás és képzés, sport és játékok, szabadidő
6. Társadalmak, szervezetek	szociológia, politológia, igazgatás, jog, munka (tudomány), védelem és haditechnika, várostervezés; történelem, futrológia, archeológia
7. Fizikai/anyagi termelés	közgazdaságtan, üzemgazdaságtan, ipar, kereskedelem, műszaki tudomány (általában), gyártástechnológia, építőipar, gépipar, kultúrmérnöki munka és szállítás, közszolgáltatások (gáz, víz, energia), szolgáltatóipar
8. Az ember értelmi (intellectual) termékei:	tudományelmélet; múzeológia, kiállításügy, levéltárügy és könyvtártudomány, információtudomány, kommunikációtudomány, tömegkommunikáció és sajtó, reprográfia, mikrofilmtechnika, nyomdaipar és kiadói tevékenység, számítógéptudomány, posta és telekommunikáció
9. Az ember szellemi (mental) termékei: művészetek	nyelvészet/filológia, irodalom, zene, képzőművészetek, színház és tánc, kultúra/etnológia, filozófia, vallás/teológia

A szögyűjtést követően a FID/SRC 1974-ben kidolgozott két alternatív rendszerjavaslatot, és ezek alapján az UNESCO által újjászervezett, kisebb munkacsoport a BSO Panel, 1975-ben hat hónap alatt kidolgozta a BSO egységes rendszerét. Ezt mintegy 400 szakemberrel és dokumentátorral véleményeztették. A vélemények alapján az eredeti rendszert felülvizsgálták, és a kb. 3200 kifejezést tartalmazó javított változatot nyilvánosságra hozták. A 2. kiadás 1977-ben jelent meg, majd 1978-ban a 3. átdolgozott kiadás, mely kb. 4000 kifejezést tartalmaz.

Ezt követően a BSO rendszerrel próbaosztályozást végeztek. A munkához előre kidolgozott tesztelési szempontok alapján a következő kiadványokból választották ki a tételeket:

- az USA-ban található periodikák Ulrich-féle jegyzéke (Ulrich's International Periodicals Directory 16. kiad., 1975–76);
- a nemzetközi szervezeteket tartalmazó évkönyv (Yearbook of International Organizations, 1974);
- a FID referáló szolgáltatása (Abstracting Services, FID, 1969);
- a társadalom- és viselkedéstudomány kézikönyv (Directory of Data Bases in Social and Behavioral Sciences, ed by V. S. Sessions, 1974.)

A tesztelésbe 850 tételt vontak be, és a BSO-ba felvett fogalmak 70%-a bizonyult alkalmasnak arra, hogy kapcsolódó fogalomként a különböző vizsgált dokumentumok között releváns, világos, egyértelmű kapcsolatot tudjon teremteni. Amint ezt E. Coats és szerzőtársai a BSO-ról írt kézikönyvükben⁴ szerényen megjegyezték, ez a százalék tekinthető ugyan túl alacsonynak is, de mindenképpen azt mutatja, hogy a BSO kialakítói jó úton jártak és a rendszer – esetleg további javítások után – betöltheti feladatát a különböző tárgyleíró nyelvek közötti egyetemes kapcsolat megteremtésében.

A BSO felépítése

A BSO a multidiszciplináris és nem tudományterületi szempontokat tükröző (nem "tárgyköri") dokumentumokat (ilyen pl. egy kiadvány, mely a "sugárzással" vagy a "gyémánttal" általánosságban foglalkozik) olyan háromjegyű számmal jelöli, melynek csak első két helyiértéke tölthető be (pl. a 088). A "tárgyköri" szempontból besorolható dokumentumok pedig – a főtárgykörök szintjén – háromjegyű arab számokkal jelölhetők 100 és 999 között. E főbb tárgykörökhöz tartozó alárendelt tárgykörök további, kétjegyű számokkal jelölhetők úgy, hogy a háromjegyű és a kétjegyű számok közé vesszőt teszünk, pl.: 290,35

Történelmi földrajz (290 Földrajz) vagy 540,50 Külpolitika (540 Politológia, politika). A főbb tárgykörök rendszerezésénél a következő fazettás csoportosításokat alkalmazták:

- a 100-as számtartomány tartalmazza a többi területen is alkalmazható módszerek, technikák felsorolását (logika, matematika, tájékoztatás- és kommunikációtudomány stb.)
- a 200–588-as számtartományok a tudományok, ismeretterületek és egyéb tárgykörök sorrendjét nagyjából a velük összefüggő jelenségek és entitások komplexitásának növekvő sorrendjében tartalmazzák, kezdve fizikai tudományokkal, az élettudományokon át a társadalomtudományokig (pl.: fizika, biológia, oktatás, sport, történelem)
- a 600–992-es számtartományok olyan tárgyköröket ölelnek fel, melyek mindegyike az emberi gondolkodás és tevékenység – műszaki, nyelvi, művészeti, szellemi – termékeire vonatkozik.

A háromjegyű számokkal jelölt általános tárgykörök további bontásában is a fazet-tás elveket érvényesítették, és az alárendelt tárgyköröket a következő szempontok szerint csoportosították:

1. Folyamat, tevékenység, működés és művelet eszköze, felszerelése és berendezése;
2. Művelet, eljárás (emberek célszerű, szándékolt tevékenysége);
3. Folyamat, kölcsönhatás;
4. Cselekvés vagy tanulmány tárgyának vagy termékeknek része vagy részrendszere;
5. Cselekvés, tanulmány, termék vagy teljes rendszer tárgya.

Ennek a fazet-tás elvnek az ismerete segít abban, hogy a tárgykört a rendszeren belül meghatározhatjuk. Van természetesen a rendszernek betűrendes tárgymutatója is.

A rendszernek három, általánosan alkalmazható fazettája van: 1. az információ típusára vonatkozó fazetta (pl. referáló szolgáltatás –026), 2. az időfazetta és 3. a hely-fazetta. Az utóbbi kettő, vagyis az idő- és a helyfazetta bizonyos esetekben – pl. a társadalomtudományoknál – nem használható, mert ezek magába a rendszerbe vannak beépítve (pl. 923.20 afro-ázsiai nyelvek). Helyfazettaként az ISO 3166 szabvány kétbetűs kódját használják (pl. HU = Magyarország).

Jelzetalkotás

A főtáblázatban szereplő fogalmakhoz gondolatjellel (–) kapcsolódnak a típus-, idő- és helyfazetták (pl. 642, 46–026, GB = angliai (GB) atomerőművekre (642,46) vonatkozó referáló szolgáltatás (–026).

Az összetett fogalmak kifejezésére a BSO a főtáblázati jelzetek összekapcsolását használja, amire két módszert alkalmaz:

– *belső kombináció* (internal combination), amit akkor kell használni, ha az összetett kifejezés megalkotásához ugyanazon tárgyköri hierarchiaszint elemeit kapcsolják össze. Ilyenkor a közös főtáblázati első számot nullával (0) helyettesítik, eléje és utána pedig vesszőt is tesznek. Pl.:

345,46 Rovar (alkalmazási terület)

340,37 Genetika (aspektus)

345,46,0,40,37 Rovar-genetika

Azt, hogy a belső kapcsolat szempontjából mely hierarchiacsoportok tekinthetők azonosaknak, a következő táblázat mutatja:

AZ ÁTFOGÓ TÁRGYKÖRI OSZTÁLYOZÁSI RENDSZER VÁZLATA

(A kötőjellel összekapcsolt jelzetek azonos hierarchiaszintűek és egymással belső kombinációban összekapcsolhatók.)

088 Multidiszciplináris és nem tudományterületi jelenségek és dolgok

TÁRGYKÖRÖK

100 Tudományok általában
 112 Filozófia
 116 Tudományelmélet
 118 Logika

120–125	Matematika és statisztika
128	Számítógéptudomány
140–148	Tájékoztatástudomány (information science)
150–158	Kommunikációtudomány
160–168	Rendszertan, rendezélmélet; vezetés- és szervezélmélet
182–188	Kutatás; méréselmélet; ellenőrzés, modellelmélet
200	TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA (együttesen)
203	Természettudományok
205	Fizikai tudományok
210–226	Fizika
228	Kristálytan
230–238	Kémia
250	Űr- és földtudományok
252–258	Asztronómia és űrkutatás
262	Geodézia és földmérés
263–268	Geofizika, atmoszférikus és hidroszférikus tudományok
270	Geológia
290	Földrajz
300	Élettudományok
310–340	Biológia
360/349	Alkalmazott élettudományok
360–366	Mezőgazdaság, növénytermesztés és állattenyésztés
368	Állatorvostan
370	Erdészet, erdőgazdálkodás
380	Vadászat, vadgazdálkodás
390	Környezetismeret és természeti erőforrások, természetvédelem, környezetszennyezés
410	Orvostudomány általában (biomedical science) (kivéve Állatorvostan)
445	Viselkedéstudományok
450	Pszichológia
460–467	OKTATÁS
470	EMBERI SZÜKSÉGLETEK
471–478	Táplálkozástudomány. Lakás, háztartási ismeretek. Pihenés, üdülés, turizmus
480–489	Sport és játék
500	HUMANIORÁK, KULTÚRA ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK
510–518	Történelmtudomány és segédtudományai
520–529	Területkutatás (élet, társadalom, kultúra földrajzi területeként)
530	Társadalomtudományok
533–546	Kulturális antropológia, szociológia, demográfia
540–546	Politika és politológia
550–556	Közigazgatás
560–568	Állam- és jogtudomány
570–575	Jólétügy. Közellátás; segélyezés, gondozás; társadalmi biztonság; önszegélyezés
580–588	Közgazdaságtan, üzemgazdaságtan
600–890	MŰSZAKI TUDOMÁNYOK, IPARI TECHNIKÁK
910–928	NYELV, NYELVÉSZET ÉS IRODALOM
940	MŰVÉSZETEK
943–949	Képző- és iparművészet
951–953	Zeneművészet
955–957	Előadóművészetek, színház- és moziművészet
970–979	VALLÁS ÉS ATEIZMUS
992	Ezoterikus gyakorlatok és mozgalmak, okkultizmus, mágia stb.

– *külső kombináció* (external combination), amit akkor kell használni, ha az összetett jelzet kialakításához különböző hierarchiák elemeit kapcsoljuk össze. Ilyenkor gondolatjellel választják el a jelzetet. Pl.:

- 163 Operációkutatás
740,26 Teherszállítás
740,26–163 Operációkutatás a teherszállításban

Ha a két jelzetalkotást megfigyeljük, érdekes azonosságot tapasztalunk: mindkét esetben a jelzetek sorrendje a fordítottja a fő táblázatban elfoglalt sorrendjüknek: a 345,46 és a 740,26 később van a fő táblázatban, mint a 340,37 illetve a 163. Mégis általános szabályként csak azt mondhatjuk el, hogy *belső kombináció* esetében a *jelzeteket a táblázati sorrendjük fordított egymásutánjában* kell leírni. Ugyanez nem minden esetben alkalmazható a külső kombinációnál, mert az kétértelműséget, zajt okozhat: Pl.:

- 450–470 Pszichológia oktatása
470–450 Oktatás-pszichológia

A zaj elkerülésére a jelzeteleskor a következő logikai lépéseket javasolják:

- Írjuk le először annak a "tárgynak" a jelzetét, amelyet vizsgálunk, amelynek valamely tulajdonságát, részét stb. akarjuk kifejezni.
Írjuk le másodszor a fenti tárgy jellemzőinek, részének, a vizsgált szempontnak stb. jelzeteit

Összetett fogalomalkotáshoz a rendszerleírás még a következő táblázattal nyújt segítséget:

Belső kombináció	
A 600–890 jelzeten kívüli esetekben	A 600–890 jelzetek esetében
<ol style="list-style-type: none"> 1. Írd le a jelzeteket fordított sorrendben, mint ahogy a táblázatban szerepelnek, egymás mellé, köztük három betűhely kihagyásával! 2. Hagyd el a második jelzet első elemét (számjegyét)! 3. Írj a kettő közé a kihagyott 3 betűhelyre ,0, jelet (vagyis vessző, nulla, vesszőt)! 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Írd le a jelzeteket fordított sorrendben, mint ahogy a táblázatban szerepelnek, egymás mellé, köztük két betűhely kihagyásával! 2. Írj vesszőt a második jelzet első száma után! 3. Írj az üresen hagyott 2 betűhelyre ,0-t (vessző nullát)!

Külső kombináció
<ol style="list-style-type: none"> 1. Határozd meg a kombináció rendjét, logikai összefüggését a fentebb idézett módon! 2. Írd le a jelzeteket egymás mellé a választott sorrendben! 3. Írj közéjük gondolatjelet!

Példák:

Információs szolgáltatás a fizikában:

210–140,60 külső kombináció

Nukleáris reaktorok gazdaságtana:

642–580 külső kombináció

Ifjúsági bűnözés:

535,74,32,0,35,51 (600–890 jelzeten kívüli belső kombináció)

Vegyipari üzemek építése:

811,12,07,10 (600–890 belső kombináció)

A rendszer értékelése

A rendszert többen bírálták. Ezek közül kettőre szeretném felhívni a figyelmet. D. *Sorget*¹⁰ szerint a rendszerben csak a helyfazetta és az időfazetta teljes; változnak az elosztások szempontjai, eltérő a fazetták sorrendje, hiányos az utalási rendszer és a jelzettek nem alkalmasak a számítógépes keresésre. A. *Foskett* szerint viszont "a terminológia friss, gondosan válogatták. A tárgykörök jelentését közvetlen szinonímák, korlátozások, utasítások, jelzeteleési magyarázatok segítségével pontosították. . . . Tény, hogy hatalmas szellemi munka testesül meg benne; kérdés; valóban hasznosítani fogják-e a gyakorlatban ezt a nagy energiabefektetést. Az UNISIST keretében határozottan, céltudatosan kellene terjeszteni és népszerűsíteni a BSO-t, gondoskodva a szükséges anyagi eszközökről is, hogy a munka jelenlegi lendülete ne fulladjon végülis közönybe."¹¹

Véleményem szerint ez utóbbi megállapítás a legfontosabb. A BSO szempontjából potenciális felhasználóknak tekinthető, jelenleg működő információs rendszerek ugyanis nem érdekeltek egymás összekapcsolásában. Az információs adatbankok általában csak abban érdekeltek, hogy a saját információjukat tudják értékesíteni, de hogy segítségükkel a felhasználó olyan információhoz is hozzá tudjon jutni, ami egy másik adatbankban található, ez már kevésbé érdekli őket. Ezt ráhagyják a felhasználóra: keresse tovább. A FID-nek és az UNESCO-nak tehát olyan anyagi forrásokat kellene biztosítani, amelyekkel az egyes információs adatbankokat érdekeltékké tudnák tenni a BSO alkalmazásában.

IRODALOM

1. BSO Broad System of Ordering. Schedule and Index. Third Revision. Prepared by the FID/BSO Panel, Eric Coates, Geoffrey Lloyd, Dusan Simandl. – The Hague, Paris: FID, UNESCO, 1978. XIV. 102, 82 p. (FID Publication 564)
2. Classification in science information: a comparative study undertaken for the International Council for Scientific Unions, 1969. (Document UNISIST/CSI/5.8)
3. UNISIST; Study report on the feasibility of a world science information system. – Paris: UNESCO, 1971.
4. COATES, E. ; LLOYD, G. ; SIMANDL, D: The BSO Manual. – The Hague: FID, 1979. – 157 p. (FID Publication 580)
5. DAHLBERG, I.: Projekt Ordnungssystem der Wissensgebiete. – Frankfurt/Main: Deutsche Gesellschaft für Dokumentation, 1973.
6. Proposed International standard nomenclature for the fields of science and technology. – Paris: UNESCO, 1973.
7. LENOCH, H.: Klassifikationssystem für das Terminologiebüro der Kommission der Europäischen Gesellschaften. – Luxemburg: KEG, 1972.
8. Macrothesaurus (of economic and social development terms) 2. part, thesaurus A. subject category fields. – Paris: OECD, 1972.
9. PINXTER, P. J. C. A.: Classification. – Eindhoven: Tech. Hoogeschool, Eindhoven, 1973.
10. SOERGEL, D.: The Broad System of Ordering – a critique. = Int. Forum Inform. Doc. 4. (1979) 3. p. 21 – 24. = Ism.: Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom, 1980/156.
11. FOSKETT, A. C.: The Broad System of Ordering: old wine into new bottles? = Int. Forum Inform. Doc. 4. (1979) 3. p. 7 – 12. = Ism.: Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. 1980/155.